

ДІАЛЕКТИ В ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ

Дяченко О.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

У роботі розглянуто питання діалектології, яка має певні зв'язки з літературознавством. Як відомо, протягом усього ХІХ і на початку ХХ ст. українська літературна мова у фонетиці та граматиці, і тим більше, у словниках не мала єдиних загальноприйнятих норм. У зв'язку з цим, українські письменники мову своїх творів, значною мірою, базували на говорах тієї місцевості, звідки вони походили та де жили. Тому, з точки зору норм сучасної української літературної мови, в художніх творах (причому як в авторській мові, так і в мові персонажів) усіх українських класиків від І. П. Котляревського до М. М. Коцюбинського, Лесі Українки та Василя Стефаника є більша чи менша кількість нелітературних, діалектних слів, фразеологічних виразів тощо.

Як відомо, говір (або на позначення є ще термін «діалект») – це одиниця територіальної диференціації діалектної мови, що становить об'єднання говірок, близьких за фонетичними, акцентними, граматичними та лексичними ознаками. Структурно близькі говори входять до ширшого мовного утворення – наріччя, набором диференційних ознак на різних структурних рівнях вони протиставляються іншим говорам і літературній мові.

Письменники того часу часто вдавалися до використання говорів (діалектів) як спеціального стилістичного засобу, наприклад, для створення місцевого колориту, тобто для зображення побуту, ландшафту, типізації мови персонажів, навіть їхнього характеру, що походять з різних місцевостей тощо.

Але я погоджуся з думкою науковців, що надмірне вживання діалектної мови є лише літературним засобом, щоб найяскравіше зобразити певну місцевість та її людей, їхній побут і життя загалом. І з цього аж ніяк не слід робити висновок, що діалектизмами можна безоглядно користуватися в поточному усному чи писемному вжитку. Таке вживання призводить до засмічення мови й зниження її стилістичних норм. Єдина літературна мова є нормативом у культурному й науковому житті країни. Через школу, художню літературу, радіо, телебачення й пресу, через піднесення загального культурного рівня народних мас літературна мова нівелює й витискує діалектні риси.